

Esélyegyenlőségi Szakértői vélemény

Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény szerinti esélyegyenlőségi program véleményezése

BUDAPEST FŐVÁROS IX. KERÜLET FERENCVÁROS ÖNKORMÁNYZATA
Helyi Esélyegyenlőségi Program 2013-2018, 2016. évi felülvizsgálata

Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény **új szemléletet hozott a hazai egyenjogúsági felfogásba:** összefoglalja és bővíti a jogrendszerben meglévő egyenjogúsági elemeket, s az egyenlő bánásmód követelményei érvényesülése ellenőrzésére országos hatáskörű közigazgatási szerv felállításáról rendelkezett. Az egyenlő bánásmód követelménye a kötelezettekől azt kívánja meg, hogy tartózkodjanak minden olyan magatartástól, amely bizonyos tulajdonságaik alapján egyes személyek vagy személyek egyes csoportjaival szemben közvetlen vagy közvetett hátrányos megkülönböztetést, megtorlást, zaklatást vagy jogellenes elkülönítést eredményez. Ugyanakkor ahhoz, hogy a hátrányos helyzetben levő személyek ezt a hátrányukat ledolgozhassák, nem elegendő annak biztosítása, hogy őket a többiekkel azonos jogok illessék meg, hanem olyan pozitív intézkedésekre van szükség, amelyek lehetővé teszik, hogy a helyzetükből fakadó hátrányaikat csökkenteni, illetve megszüntetni lehessen.

2010. május 1-jén lépett hatályba az esélyegyenlőségi törvény módosítása azt célozza, hogy az önkormányzatok számára kötelezővé tegye az ilyen program elkészítését; valamint hogy a helyi esélyegyenlőségi program megléte kötelező feltétele legyen a hazai és uniós forrásból megvalósuló pályázatokon való részvételnek.

Ez lehetőséget nyújt az önkormányzatok számára, hogy a helyben jelentkező foglalkoztatási, egészségügyi, oktatási és lakhatási problémákat a rendelkezésre álló források szakszerű tervezésével, komplexen kezeljék, növelve ezáltal a fejlesztések hatékonyságát és fenntarthatóságát. Az esélyegyenlőségi programban a helyi önkormányzat helyzetelemzést készít a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok oktatási, lakhatási, foglalkoztatási, egészségügyi és szociális helyzetéről és a források elosztása során biztosítja a súlyosan hátrányos helyzetű lakosság, így különösen a romák, valamint a fogyatékosokkal élők, gyermekek, idősek és a nők fejlesztési forrásokhoz történő egyenlő esélyű hozzáférését.

A helyi önkormányzat tehát a helyzetelemzés során feltárt problémák komplex kezelése érdekében öt évre szóló intézkedési tervet fogad el. **A program megvalósulását két évente át kell tekinteni és ez alapján - szükség esetén - felül kell vizsgálni.**

A törvényi kötelezettségeknek eleget téve 2015 szeptemberében a Budapest Főváros IX. kerület Ferencváros Önkormányzatának képviselőtestülete áttekintette az esélyegyenlőségi programját és annak felülvizsgálata mellett döntött.

A felülvizsgálat során sor került a jogszabályi környezet változásai miatt az alapidokumentum kiegészítő módosítására, hatályossá tételére. A célok megfogalmazása alkalmazkodik a különböző Nemzeti Stratégiákhoz.

A Helyi Esélyegyenlőségi program kapcsolódásai a helyi stratégiai és települési önkormányzati dokumentumokkal, koncepciókkal, programokkal bemutatásra került.

A felülvizsgálati munka során a dokumentum készítői részletesebben, a célcsoportok helyzetét szélesebb körben vizsgálták. A helyzetelemzés elkészítéséhez szükséges alapadatokat a TEIR, a KSH adatai, a helyi önkormányzat és intézményei szolgáltatták.

A nők és férfiak esélyegyenlőtlensége helyzetelemzéshez nem álltak rendelkezésre korábban gyűjtött reprezentatív adatok, melyek nagy pontossággal megfelelnek a helyi népesség nemek szerinti társadalmi helyzetének, jellemzőinek bemutatására, szerepük elemzésére, a feltételezett hátrányok és az esélyegyenlőtlenségek feltárására. Sajnos ez az adathiány országosan jellemző. Ferencváros Önkormányzata a saját tapasztalatai és a kerületben jelentkező igényekre adott releváns válaszokkal próbálja a nők és férfiak közötti esélyegyenlőséget előmozdítani. Hatékonyan működő család és nővédelmi gondozás nyújt segítséget a családtervezés, anya és gyermekvédelmi gondozás területén. A kisgyermekes nők munkavállalását, munkába való visszatérését segíti a bölcsődei, óvodai szolgáltatás teljes körű elérhetősége.

A település lakónépességében bár jelen vannak mélyszegénységben élők, romák, de arányuk elmarad az országos átlagtól, különösen a munkanélküliség által sújtott települések és térségek mutatóitól. A hátrányos helyzetűek, inaktív munkaerő-piacra történő visszakerülése közfoglalkoztatással segíti a munkavégzéshez kapcsolt, munkajövedelemmel járó foglalkoztatást.

A 2015-ben elfogadott Roma Konceptió alapjául szolgáló TÁRKI kutatás eredményei szilárd alapot adtak a tématerületen a problémák beazonosításához és az ehhez kapcsolódó intézkedések, fejlesztési lehetőségek megfogalmazásához.

A kerületben működik Roma Nemzetiségi Önkormányzat, mely képviselével, működésével biztosított a részvétel a helyi közéletben, közügyek irányításában és a helyi döntéshozatalban.

A 2011. évi népszámlálási adatok alapján a KSH négy szegregátumot és egy szegregációval veszélyeztetett területet jelölt meg a kerületben. Ezek közül több az önkormányzattal történt egyeztetés alapján kismértékben módosult, az időközben rehabilitált vagy lebontott épületekkel szűkült az egyes tömbök nagysága. Az önkormányzattal egyeztetett adatok alapján az öt anti-szegregációs programmal érintett területet határolt le.

Az egyenlő bánásmód alkalmazásával kapcsolatos attitűd jellemzi a hátrányos helyzetű célcsoportok oktatási, egészségügyi, lakhatási körülményeivel kapcsolatos helyi intézkedések meghozatalát. Az egyenlőtlenségek meglétét bizonyító esetek nem jelentkeztek a programalkotás felmérési anyagaiban szignifikánsan, amennyiben a mindennapok során hatásuk még érzékelhető az érintett célcsoport vonatkozásában, az a társadalomban meglévő előítéletek, sztereotípiák alapján értelmezhető. Az ellenük való fellépés kinyilvánított szándéka, valamint a helyi gyakorlatot formáló döntések ennek érdekében hatnak.

A problémák nem elkülönülő anti-diszkriminációs intézkedésekkel kezelendők, az önkormányzat olyan helyi közösségi befektetésnek tekinti, melynek eredményei hosszú távon hozzájárulhatnak a helyi társadalom gazdasági aktivitásához.

A fogyatékos személyekre vonatkozóan az esélyegyenlőségi program helyzetelemzéséhez felhasználható, rendelkezésre álló statisztikai adatok nem adtak lehetőséget arra, hogy pontos képet lehessen alkotni a fogyatékkal élők lakhatási,

foglalkoztatási helyzetének, egészségügyi ellátásának átfogó bemutatására. Teljes körű adatok segítik azonban a tanköteles korban lévő fogyatékos gyermekek, fiatalok esélyegyenlőségi helyzetének elemzését.

Óvodai nevelésük, iskolai oktatásuk részben integráltan valósul meg, az integrációs részvétel aránya emelkedő.

A szociális ellátások igénybevevői között valószínűsíthetően jelen vannak a fogyatékkal élő személyek is, ám nyilvántartott adattal csak a közgyógyellátás és az időskorúak járadékában részesülők mutathatók ki. A szociális szolgáltatások igénybe vétele igazolja, hogy a fogyatékkal élők számára megszervezett és elérhető a családsegítés, étkeztetés, házi segítségnyújtás, jelzőrendszeres házi segítségnyújtás és támogató szolgáltatás. Az egészségügyi szolgáltatások kliensforgalmáról fogyatékkal élő személyek vonatkozásában nem sikerült elemzésre alkalmas adatokat kapni.

A közintézmények, közszolgáltatások helybeni elérhetősége széles körű. Az egészségügyi alapellátás teljes körűen kiépült, a szakellátásban kiemelkedő szerepet vállal a kerület.

A korábbi esélyegyenlőségi program intézkedései alapján megvalósult fejlesztések eredményeként a közintézmények nagy része akadálymentesen vehető igénybe. A komplex akadálymentesítés, a fizikai akadálymentesítés kiegészítéseként a tervezett fejlesztések alapján a jövőben megvalósítandó feladatot jelent.

A helyzetelemzés során a kerületben élő idős korosztály aránya, foglalkoztatási lehetőségei, a közszolgáltatásokhoz való hozzáférése bemutatásra került. Az Önkormányzat összhangban a Nemzeti Időügyi Stratégiával fogalmazta meg céljait és az ehhez szükséges fejlesztési lehetőségeket.

A "Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia-mélyszegénység, gyerekszegénység, romák 2011-2020" stratégia szerint maximalizálni kell az összes gyerek lehetőségét a jövőben, és a szegénység, valamint a kirekesztődés problémáját hatékonyan kell kezelni. A társadalmi felzárkóztatás kulcskérdéseként a hátrányos, halmozottan hátrányos, köztük roma gyermekek helyzetének javítását, valamint a szegénység átörökítésének megakadályozását rögzíti. A célokhoz rendelt eszközöket hat beavatkozási területhez sorolta. 1. Gyerekek jólléte, 2. Oktatás-képzés, 3. Foglalkoztatás, 4. Egészségügy, 5. Lakhatás, 6. Bevonás, szemléletformálás, a diszkriminációs jelenségek elleni küzdelem. A gyermekek esélyegyenlőségének biztosítása az egyik legfontosabb feladata a kerületnek. Ferencváros Önkormányzata a kerületben élő valamennyi gyermek és fiatal életkörülményeinek javításáért felelősséget érez, és ennek megfelelően gondoskodik róluk alapul véve a területet érintő törvényi előírásokat és a helyi szabályzókat, rendeleteket.

A széleskörű helyzetelemzés során beazonosított problémákra komplex intézkedéseket vállalnak. Fontos feladatnak tartják, hogy a fiatalokat bevonják a saját életükről szóló döntésekbe.

A partnerség bővítése nemcsak információs hatását tekintve fontos elem, hanem az érintettek bevonása egyben bevonódást, elköteleződést is eredményezhet, ami önmagában a megértést, elfogadást, attitűdöt befolyásol, ezzel az esélyegyenlőség javítására pozitív hatású.

A 2013-ban elfogadott Helyi Esélyegyenlőségi Programban megfogalmazott fejlesztési intézkedések eredményeinek figyelembe vétele részét képezte a felülvizsgálati program megalkotásának. A Helyi Esélyegyenlőségi Program felülvizsgálata az eredeti dokumentumhelyre hivatkozva megerősíti a tervezett és szükséges beavatkozásokat, fejlesztéseket és intézkedéseket, azok megismétlése nélkül. Esélyegyenlőségi helyzetet javító garanciaként értelmezhető a korábbi esélyegyenlőségi program intézkedéseinek megvalósulása határidőn belül, azok felülvizsgálatakor.

Ferencváros Önkormányzata elkötelezett abban, hogy a meglévő esélyegyenlőtlenségek csökkentésével, lehetséges felszámolásával olyan helyi társadalmat erősítsen, ahol minimalizálódik a hátrányos megkülönböztetés jelenléte. A Helyi Esélyegyenlőségi Program alkalmas az esélyegyenlőtlenségek kezelésére, intézkedéseiknek komplex együttműködése olyan irányú változásokat képes generálni, mellyel a meglévő esélyegyenlőtlenségek csökkenthetők, valamint későbbi kialakulásuk esélye valószínűsíthetően megelőzhető.

Az elkészített felülvizsgálat eleget tesz a helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének részletes szabályairól szóló 2/2012. (VI. 5.) EMMI rendelet előírásainak.

Budapest, 2016. november 15.



Császár Rozália
esélyegyenlőségi mentor